

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิด  
อย่างมีวิจารณญาณหน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา  
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 \*

THE DEVELOPMENT MODEL OF TEACHING TO PROMOTE CRITICAL THINKING  
ABILITY LEARNING UNIT DEVELOPMENT OF THE AYUTTHAYA KINGDOM  
FOR MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS



กฤษฎา เอมเจริญ

Kritsada Emcharoen

โรงเรียนเทศบาลวัดโพธิ์ จังหวัดชลบุรี

Tessaban Watpho School Chonburi Province

E-mail: golf2120@gmail.com

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 3) ศึกษาผลการทดลอง และ 4) ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 20 แผน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนสามารถส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำไปใช้ทดลองใช้พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.08/86.48 3) นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนอยู่ในระดับมาก

**คำสำคัญ:** การพัฒนา: รูปแบบการเรียนการสอน; การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

## Abstract

Objectives of this research were: 1. To study basic data, 2) To create and develop an instructional model following the 80/80 efficiency criteria, 3) To implement the model, and 4) To evaluate students' satisfaction with the Instructional model and population of 35 students studying in semester 2 of academic year 2020 were sample group. The research tools were 1) a learning management 20 lesson plans, 2) The test measures of the ability to think critically. and 3) a satisfaction evaluation form. Statistical analysis was performed by using frequency, arithmetic mean, standard deviation and t-test for dependent variables. The basic information in the development of teaching and learning models is consistent with the educational policy

Findings were that: 1) The basic information in the development of teaching and learning models is consistent with the educational policy and in accordance with the needs of students, could promote the ability to think critically. 2) The teaching and learning models to promote the ability to think critically in all aspects was at the highest level and 3) The sample students' think critically abilities scores were compared between before learning with Instructional model and after learning with Instructional model. The latter scores were higher, with statistically significant confidence level at 0.01. Students' satisfaction with the Instructional model was rated at high level.

**Keywords:** Development; Teaching and learning models; Critical thinking

## บทนำ

การพัฒนาให้นักเรียนให้มีความรู้ความสามารถรวมทั้งการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคตนั้น ครูผู้สอนสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ เป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในโรงเรียนเพราะวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ในโรงเรียนมีอยู่หลายประการที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาความเป็นพลเมืองดี การเรียนรู้อดีตเพื่อเข้าใจสภาพและปัญหาในปัจจุบันและการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล (สิริวรรณ ศรีพหล, 2553) กล่าวไว้ในโลกปัจจุบันนักเรียนต้องเรียนประวัติศาสตร์เพื่อเข้าใจตัวเอง เข้าใจสังคม เข้าใจโลกและที่สำคัญยิ่งคือ การเข้าใจ อັตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองและการได้เรียนรู้สารสนเทศพื้นฐานอันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้จัดให้การศึกษาสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งการศึกษาสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์เปรียบเสมือนเครื่องมือที่

สำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่เกิดขึ้นมาแล้ว สิ่งที่กำลังดำเนินอยู่และสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต ทำให้รู้แจ้งถึงธรรมชาติและขอบเขตจำกัดของมนุษย์ รู้จักความสามารถของตนและประวัติศาสตร์ จะช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์ในปัจจุบันว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร มีเงื่อนไขใดที่ผลักดันให้เกิดขึ้น เข้าใจภูมิหลังความเป็นมาของปัญหาต่าง ๆ ทำให้หาแนวทางแก้ไขและป้องกันสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังเน้นในเรื่องของการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของนักเรียนในเรื่องของการพัฒนาความสามารถในการคิด ซึ่งการฝึกกระบวนการคิดเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์เพราะความสามารถทางความคิดจะนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ชนิดไม่รู้จักจบ นักเรียนสามารถนำความคิดไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และใช้ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ปัจจุบันคนไทยให้ความสนใจประวัติศาสตร์น้อยมาก เพราะประชาชนโดยทั่วไปเห็นว่าประวัติศาสตร์ห่างไกลจากชีวิตจริงและประวัติศาสตร์ยังปราศจากประโยชน์ที่จะนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ยังใช้การท่องจำ ไม่เป็นการพัฒนาสติปัญญา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดแก่ผู้ศึกษาแต่อย่างใด และในขณะที่การสอนประวัติศาสตร์ มักประสบปัญหาเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่มุ่งเน้นในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ ที่มีอยู่มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ผลที่ตามมาก็คือ ครูรับบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาให้แก่ศิษย์ ดังนั้น การวัดผลจึงเน้นความสามารถในการท่องจำ กระบวนการเรียนการสอนแบบนี้ทำให้ได้ความรู้ระดับการรับเพียงอย่างเดียวแทนที่จะนำไปสู่ความรู้ในระดับสร้างสรรค์ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ การตั้งศักยภาพในการวิเคราะห์วิจารณ์ของนักเรียนในการที่จะให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ได้ (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2553)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นการคิดประเภทหนึ่งซึ่งเป็นคุณลักษณะของนักเรียนตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ดังที่ทีศนา เขมมณี (2545) ได้กล่าวว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่สะท้อนออกมาอย่างมีเหตุผลเพื่อแสดงการตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือทำอะไร ความคิดใดจะมีเหตุผล ก็ต่อเมื่อสมารถที่จะได้อธิบายข้อถกเถียงโต้แย้ง (Argument) ได้อย่างสมเหตุสมผล โดยมีหลักฐานยืนยันที่น่าเชื่อถือ ซึ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีขอบเขตอยู่ระหว่าง 2 สถานการณ์ คือ การคิดจะเริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยากหรือสับสนและจบลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจน จากความสำคัญจึงทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าจะต้องมีการส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้นักเรียนที่มีคุณลักษณะคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น นับเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะให้นักเรียนรู้จักวินิจฉัยเหตุผลเพื่อเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความรอบรู้ มีความคิดและมีจิตใจที่ปราศจากอคติ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้นั้นต้องฝึกให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็นและ

แก้ปัญหาได้เพื่อเผชิญอุปสรรคปัญหาซับซ้อนซึ่งท้าทายการคิดให้มีการคิดที่เกิดจากปัญหาที่มีการไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบด้วยหลักของเหตุผลจนไปสู่การสรุปเพื่อตัดสินใจ ดังนั้นพื้นฐานในการเรียนรู้โลกอนาคต กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

ดังนั้นการส่งเสริมนักเรียนให้มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ดีเพื่อให้สามารถปรับปรุงการดำเนินชีวิตให้มีความคุณภาพนั้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นการคิดระดับสูงประเภทหนึ่งที่ครูควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนเพราะจะทำให้นักเรียนมีทักษะในการคิดที่ต้องใช้เหตุผลในการพิจารณาข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่โดยกระทำอย่างรอบคอบ รอบด้าน กว้างไกล พิจารณาถึงผลดีผลเสีย รู้จักคิดทบทวนหาข้อสรุปก่อนการตัดสินใจครั้งสุดท้ายสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณแต่จะเรียกชื่อการคิดประเภทนี้เป็นการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) โดยกล่าวว่าเป็นการแสดงความกล้าที่จะคิดแตกต่าง สมดังคำกล่าวที่ว่า “หัวใจของการคิดเชิงวิพากษ์นั้นอยู่ที่ความตั้งใจที่จะเผชิญหน้าคัดค้านต่อสิ่งที่คน ๆ หนึ่งยึดมั่น” และยังได้กล่าวต่อไปอีกว่าการคิดเชิงวิพากษ์เป็นกระบวนการคิดที่มีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การค้นหาคำความจริง การเปลี่ยนแปลงใหม่เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีกว่า ถูกต้องเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตและบริบทแวดล้อมมากกว่าที่สำคัญ คือ เกิดผลดีแก่ชีวิตและสังคมส่วนรวมมากกว่าเพราะถ้าหากปราศจากการคิดเชิงวิพากษ์เราก็มักจะคิดว่าสิ่งที่ปฏิบัติ คำสั่ง แนวคิดที่ปฏิบัติเป็นสิ่งที่ถูกต้อง การตัดสินใจใด ๆ จะไม่ผ่านกระบวนการกลั่นกรองทางความคิดเชิงโต้แย้งซึ่งอาจจะทำให้เราตัดสินใจผิดและส่งผลร้ายในที่สุด จากคุณค่าของการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีจุดมุ่งหมายที่จะสอนให้นักเรียนซึ่งจะต้องก้าวไปเป็นพลเมืองดีของสังคมในอนาคตได้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมและให้สำนึกถึงความรับผิดชอบที่ตนมีต่อสังคม นอกจากตระหนักถึงปัญหาแล้วนักเรียนยังจะต้องรู้จักวิเคราะห์ปัญหาสังคม ไตร่ตรอง คิดอย่างมีเหตุผล ได้อย่างมีระบบและถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อจะได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการตัดสินใจปัญหาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจในการพัฒนาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

จากสภาพของปัญหาผู้วิจัยจึงได้ทำการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดโพธิ์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยพัฒนาจากวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น รวมทั้งมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติต่อไป

## วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. สร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

## วิธีดำเนินการวิจัย

### รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยศึกษากระบวนการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากนักวิชาการหลายท่านและแบบแผนการวิจัยในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One – Group Pretest – Posttest Design)

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปการศึกษา 2563 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 295 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 35 คน

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์เอกสารที่ใช้ศึกษาความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ฉบับ
2. แบบสอบถามนักเรียนถึงความต้องการสำหรับนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ฉบับ

3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาหัวหน้าวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 1 ฉบับ

4. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

5. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

6. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

#### การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบายการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โดยได้วิเคราะห์สภาพที่คาดหวังตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรกับสภาพที่เป็นจริงของการจัดการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และสังเคราะห์แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. สอบถามและสำรวจข้อมูลทั่วไป ความต้องการในการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. สัมภาษณ์โดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการโรงเรียนและครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

4. ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ณ โรงเรียนเทศบาลวัดโพธิ์จังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในคาบเรียนด้วยตนเอง

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบายการจัดการศึกษาและผลการศึกษา ทั้งสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงของการจัดการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักร รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งได้จากการสอบถามกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ โรงเรียนและครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
3. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
4. วิเคราะห์ความเที่ยงตรงของเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบ วัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กับจุดประสงค์การเรียนรู้
5. วิเคราะห์ค่าความยากง่าย โดยนำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมาวิเคราะห์หาคุณภาพของข้อสอบเป็นรายข้อ
6. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
7. หาค่าความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
8. คำนวณหาค่าเฉลี่ยเพื่อหาค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน
9. คำนวณหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวิเคราะห์ค่าการกระจายของ ความพึงพอใจในการเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

## ผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาในปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนสามารถส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในตนเองช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

2. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของแผน การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดย ดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 กำหนดสมมติฐาน และรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 3 จัดกระทำข้อมูล ขั้นที่ 4 สรุปและขั้นที่ 5 นำเสนอความรู้และจาก ประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X}=4.70, =0.39$ ) และ ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 มีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ ( $E_1$ ) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ( $E_2$ ) เท่ากับ 86.08/86.48 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3. การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วย การเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อ ส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักร อยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}=4.36, =0.68$ )

### อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า มีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาในปัจจุบัน เป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนสามารถส่งเสริมความสามารถใน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการฝึกฝนทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ เรียนรู้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่อยู่ไกลตัวนักเรียนมีความสามารถในการคิด

อย่างมีวิจารณญาณ มีกระบวนการกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการโรงเรียนและครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า

1.1 ด้านการจัดรูปแบบการเรียนการสอนแก่นักเรียน มีความสำคัญและจำเป็นต่อนักเรียนโดยผู้ตอบแบบสอบถามสัมภาษณ์ทุกคนเห็นว่าสำคัญและมีความจำเป็น เนื่องจากนักเรียนมีความแตกต่างกัน จึงควรจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสม

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการสอนที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความเห็นสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน เช่น การเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ การเรียนแบบร่วมมือกัน การเรียนด้วยตนเอง การเรียนแบบโครงงานและการเรียนแบบสร้างองค์ความรู้ เป็นต้น สอดคล้องกับไพฑูริย์ สุขศรีงาม (2545) และวัชรรา เล่าเรียนดี (2554)

1.3 ด้านเนื้อหาสาระวิชาที่จะช่วยให้นักเรียนอยากเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในด้านทักษะปฏิบัติโดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาที่ใกล้ตัวนักเรียนและเนื้อหาที่นักเรียนชอบ เป็นต้น

1.4 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านเทคนิคการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เน้นให้สอนแบบการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน การเรียนด้วยตนเอง การเรียนแบบโครงงานและการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้เพื่อดึงดูดนักเรียนและสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549) และมาร์ซาโน (Marzono, 2001) ด้านแหล่งเรียนรู้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบถึงแหล่งเรียนรู้ที่ส่งผลทำให้นักเรียนมีความชื่นชอบต่อแหล่งเรียนรู้เป็นอย่างมากในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น ห้องสมุด การใช้อินเทอร์เน็ต หนังสือและนิตยสารต่าง ๆ เป็นต้น ด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบถึงการวัดผลและประเมินผลว่ามีความสำคัญ ทั้งการสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการทำใบงาน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นการทดสอบนักเรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับวิชาญ เลิศพล (2543) ทิศนา แคมมณี (2545) และลักขณา สิริวัฒน์ (2549)

2. ผลการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบสืบ

เสาะหาความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{X}$  = 4.70, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลการวิจัยพบว่าด้านขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ( $\bar{X}$  = 5.00, S.D. = 0.00) รองลงมา คือ ด้านที่มาของรูปแบบการเรียนการสอน ( $\bar{X}$  = 4.80, S.D. = 0.18) ด้านรูปแบบการเรียนการสอนโดยรวม ( $\bar{X}$  = 4.73, S.D. = 0.38) ด้านสื่อการเรียนการสอน ( $\bar{X}$  = 4.60, S.D. = 0.41) และด้านเนื้อหาในรูปแบบการเรียนการสอน, ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผล ( $\bar{X}$  = 4.60, S.D. = 0.57)

จากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการหาประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ ( $E_1$ ) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ( $E_2$ ) เท่ากับ 86.08/6.48 ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ทั้งนี้เพราะได้ศึกษาวิธีการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและได้นำไปทดลองกับนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม มีการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทั้งเนื้อหา รูปภาพ การนำเสนอตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเป็นการช่วยเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนได้เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยทิพวรรณ สลีอ่อน และคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีเจตคติทางบวกอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับอารยา ช่ออั้งชัย (2553) พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้มีชื่อว่า “PLOASE Model” โดยมีองค์ประกอบดังนี้หลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน สารหลักสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ระบบสังคม หลักการตอบสนองและสิ่งสนับสนุน รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการเรียนการสอน 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมและกระตุ้นหัวใจในการเรียน: P, 2) ขั้นเรียนรู้กระบวนการคิดโดยฝึกปฏิบัติ: L, 3) ขั้นจัดระเบียบความรู้: O, 4) ขั้นประยุกต์ใช้กระบวนการคิด: A, 5) ขั้นสรุป: S และ 6) ขั้นประเมินผล: E ส่วนค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน เท่ากับ 86.11/87.67 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ 80/80

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวได้ว่าการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ช่วยให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าได้ด้วยตนเอง รู้จักการทำงานร่วมกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความคิดริเริ่มและมีเจตคติที่ดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารารัตน์ มากมีทรัพย์ (2553) พบว่า คะแนนความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่จัดการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 25.90 คิดเป็นร้อยละ 49.81 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 42.35 คิดเป็นร้อยละ 81.44 โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผลความก้าวหน้าทางการคิดวิจารณ์ญาณเท่ากับ ร้อยละ 63 และพรพัฒน์ สันรักษาเวช (2553) พบว่า ผลการศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี คือ มีค่าร้อยละ 75.40 รวมถึงณัฐวรรณ เวียนทอง (2554) พบว่าความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$ =4.36, S.D. = 0.68) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการวัดผลและประเมินผล ( $\bar{X}$ =4.47, S.D. =0.58) รองลงมา คือ ด้านแรงจูงใจในการเรียน ( $\bar{X}$ =4.42, S.D. =0.67) ด้านสื่อประกอบการเรียนและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ( $\bar{X}$ =4.40, S.D. =0.68) ด้านข้อความและตัวอักษร ( $\bar{X}$ =4.33, S.D. = 0.72) และด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง ( $\bar{X}$ =4.31, S.D. =0.72)

เนื่องมาจากการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นการเรียนรู้ที่แปลกใหม่เป็นวิธีที่ต่างไปจากการเรียนการสอนแบบเดิมที่นักเรียนเคยเรียนมาเพราะนักเรียนแทนที่จะฟังครูอธิบายเป็นส่วนใหญ่ กลับได้มีโอกาสศึกษาด้วยตนเองและร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน นักเรียนมีความรู้สึกพอใจกับการเรียนและเรียนโดย

ไม่เบื่อหน่ายและเท่าที่สังเกต เห็นตลอดระยะเวลาการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนไม่เคยขาดเรียน นอกจากนั้นยังแสดงความสนใจ ติดตามไถ่ถามถึงเนื้อหาเรื่องใหม่ ๆ ที่เขาจะได้เรียนต่อไปด้วยนี่ย่อมเป็นพฤติกรรมที่ยืนยันผลทางสถิติอันแสดงถึงความพึงพอใจที่ดีซึ่งนักเรียนมีต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อย่างไรก็ตามก็ยังมีบางคนที่ยึดติดให้ครูเป็นผู้สอนและอธิบาย ไม่ชอบการอ่านแต่การที่จัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยให้นักเรียนสนุกกับการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ตลอดเวลาที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมเต็มที่สามารถศึกษาได้อย่างอิสระตามความสามารถของตนเอง การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทำให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปด้วยสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่น่าเบื่อและได้ร่วมกันปรึกษาหารือกันเป็นกลุ่ม ๆ จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของอารยา ช่ออั้งชัย (2553) พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนพึงพอใจต่อการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และแสวงข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติกรคิดด้วยตัวเองและร่วมกันเรียนรู้กับผู้อื่น ครูเรียงเนื้อหาและกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมและนักเรียนสามารถสรุปความรู้เชื่อมโยงนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และดรณนภา นาชัยฤทธิ์ (2557) พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กรณีศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดถึงกฤษฎณา โลหารก (2558) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับมาก

### องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในศตวรรษที่ 21 นี้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการคิดขั้นสูงประกอบด้วยกรคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และ

ตัดสินใจแก้ปัญหาเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ปัญหา ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการคิดอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีเหตุมีผล สามารถไตร่ตรองข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อนำมาหาข้อสรุปในการแก้ปัญหาต่อไป

นอกจากนี้นักเรียนที่มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองได้อย่างรวดเร็วตามการกระแสของความเปลี่ยนแปลงความรู้ในยุคเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และสามารถสกัดองค์ความรู้ที่มีอย่างมากมายและหลากหลายได้ในเวลาอันรวดเร็ว ทั้งยังส่งเสริมทักษะ การสื่อสาร สามารถจัดการกับการคิดได้อย่างเป็นระบบ มีระเบียบแบบแผน ย่อมแสดงถึงแนวความคิดของตนเองอย่างชัดเจน มีลำดับขั้นตอนโดยผ่านการพูดหรือเขียน และยังสามารถรับฟังผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นผู้ที่ไตร่ตรองสะท้อนผลเพื่อประเมินตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาไปสู่การกำกับตนเองอีกทางหนึ่ง

## ข้อเสนอแนะ

### ด้านการปฏิบัติ

1. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้สอนจะต้องศึกษารายละเอียดของเนื้อหา เวลาที่ใช้ศึกษา กิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้อย่างรอบคอบและต้องจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับสัมพันธ์กับเนื้อหา เวลาและกิจกรรม
2. ก่อนที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไปใช้กับนักเรียนต้องตรวจสอบและทดลองทุกครั้งเพื่อป้องกันปัญหาทางด้านการเรียนการสอนที่จะเกิดขึ้น
3. การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาทดลองจะต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะของนักเรียนเพราะการเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนต้องปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง จนเกิดการเรียนรู้ขึ้น
4. ควรจะได้มีการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนที่จะให้นักเรียนได้เรียนโดยตรงเพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการและเพื่อให้เกิดความเคยชินกับการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

5. ควรใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณหน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สลับกับการสอนแบบอื่นด้วยเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อที่ต้องทำกิจกรรมซ้ำ

### ด้านนโยบาย

1. ควรได้มีการส่งเสริมการจัดทำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ หน่วยการเรียนรู้ พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในระดับอื่น ๆ ด้วยเพื่อจะได้ฝึกทักษะนิสัยในการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ

2. ขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยการทำการศึกษาระดับกลุ่มโรงเรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ

### ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบอื่นร่วมกับการสัมภาษณ์ เช่น การสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอยิ่งขึ้นมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ครอบคลุมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ควรมีการประเมินรูปแบบการเรียนรู้เชิงทฤษฎี โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละด้านอย่างหลากหลาย เพื่อผลผลิตของการเรียนรู้ ที่จะเกิดกับนักเรียน ควรมีการวางแผนในการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการเรียนรู้ หรือ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความหลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของนักเรียนและ ห้องเรียนในแต่ละพื้นที่

3. ควรมีการประยุกต์แนวคิดอื่น ๆ มาสร้างรูปแบบ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณของผู้เรียนต่อไป

### เอกสารอ้างอิง

กฤษณา โลหการก. (2557). *การศึกษาทักษะการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักเรียนชาวเขาเผ่าม้ง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดตาก* (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2542). *ปฏิรูปวิธีคิดแบบไทยต้องคิดให้ครบ 10 มิติ*. กรุงเทพฯ: ซีต เซสมีเดีย.

ณัฐวรรณ เวียนทอง. (2554). *การศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณและเจตคติในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) กับการสอนตามคู่มือครู* (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ดร.ณนา นาชัยฤทธิ. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์. (ดุขฎิณีพนธ์ปริชญาดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดารารัตน์ มากมีทรัพย์. (2553). การศึกษาผลการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการเรียนแบบผสมผสานโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา วิชา การเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิพวรรณ สลืออ่อน และคณะ. (2564). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *HRD Journal*, 12(1), 42-55
- ทิตนา เขมมณี. (2545). กระบวนการเรียนรู้ ความหมาย แนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อใจ. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- พรพัฒน์ สันรักษาเวช. (2553). การศึกษาผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ เรื่อง วิกฤตการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (วิทยานิพนธ์ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา) นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพฑูรย์ สุขศรีงาม. (2545). สัมมนาหลักสูตรและการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เอกสาร ประกอบการเรียน วิชา 50673. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2549). การคิด. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วัชรา เล่าเรียนดี. (2554). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชาญ เลิศลพ. (2543). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้โดยวิธีจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้รูปแบบ สสวท. และรูปแบบการผสมผสานระหว่างวัฏจักรการเรียนรู้ กับสสวท (ปริญญาโทการศึกษาดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2553). การสอนประวัติศาสตร์ไทยในระดับพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการ คิดวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2543). การสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.

อารยา ช่ออั้งชัย. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการ  
คิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น  
ประถมศึกษาปีที่ 5 (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน)  
นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Marzano, Robert J. (2001). *Designing A New Taxonomy of Educational Objectives*.  
California: Corwin Press.